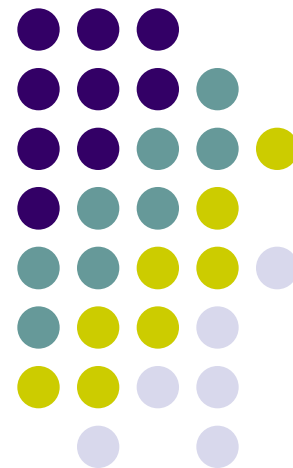

ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

ΑΛΕΥΡΙΑΔΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΑΠΘ

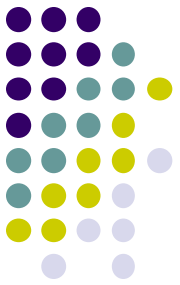
ΕΙΣΑΓΩΓΗ

- Σήμερα, όλο και περισσότερο, συγκλίνουν οι απόψεις, ότι ο αποκλεισμός που βιώνουν τα άτομα με αναπηρία δεν οφείλεται στην ίδια την φύση της αναπηρίας.
- Οφείλεται κυρίως στο **περιβάλλον**, που είτε σαν φυσικός χώρος μπορεί να διευκολύνει ή να παρεμποδίζει την πρόσβαση, είτε σαν κοινωνικά δομημένος χώρος, με τις αντιλήψεις, τις στάσεις και τις προκαταλήψεις του, μπορεί να διευκολύνει ή να παρεμποδίζει την ανάπτυξη ενός ανθρώπου και την πρόσβασή του σε δραστηριότητες, που θεωρούνται ζωτικές για ένα άτομο, όπως η εκπαίδευση, η εργασία, η ασφαλής διαβίωση, η συμμετοχή στην κοινωνική και πολιτιστική ζωή.

- Η μέχρι σήμερα εμπειρία καταδεικνύει ότι τα **ποσοστά ανεργίας των ευπαθών κοινωνικά ομάδων**, στις οποίες ανήκουν και τα άτομα με αναπηρία είναι κατά πολύ υψηλότερα αυτών του γενικού πληθυσμού.
- Το γεγονός αυτό συνδέεται άμεσα με την ελλιπή πληροφόρηση των μελών αυτών των ομάδων για τη λειτουργία και τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, με τη δυσκολία προσέγγισης εργοδοτών, καθώς και με τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου απέναντί τους.

Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά

- Τις δυσκολίες επικοινωνίας, τις ελλειπείς κοινωνικές δεξιότητες, καθώς και την ανάγκη στήριξης από την οικογένεια και το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.
- Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται από τη διεθνή βιβλιογραφία, **στο επίπεδο της λειτουργικότητας, της προσαρμοστικής ικανότητας και της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία.**

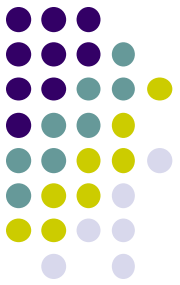

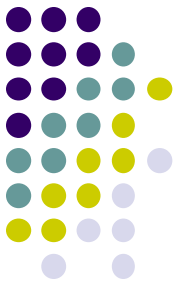
- Η κατανόηση της φύσης της αναπηρίας, η προσπάθεια ταξινόμησης της, η διερεύνηση της αιτιολογίας της, ο καθορισμός του κατάλληλου εκπαιδευτικού πλαισίου και η επεξεργασία ειδικών εκπαιδευτικών μεθόδων για τα άτομα με αναπηρία αποτελούν ορισμένα μόνο από τα πεδία έρευνας, στα οποία συμμετέχουν επιστήμονες διαφόρων ειδικοτήτων, όπως γιατροί, ψυχολόγοι, ειδικοί παιδαγωγοί, θεραπευτές αποκατάστασης, σύμβουλοι, κ.ά. (Δημητρόπουλος, 2000).

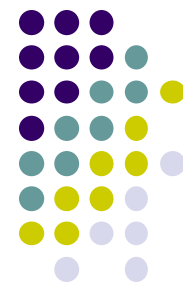
- Η αναπηρία υπάρχει όταν ένα άτομο βάσει ενός προβλήματος νοητικού ή σωματικού, ή μιας μειωμένης απόδοσης δεν είναι επαρκώς ενταγμένο στο εκάστοτε πολυσύνθετο πεδίο του κοινωνικού συστήματος.

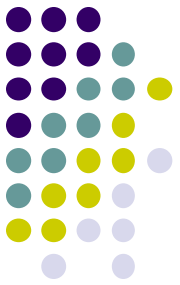
- Η μία άποψη ξεκινάει από την αντίληψη **ότι τα άτομα με αναπηρία έχουν τη δυνατότητα να ζήσουν μια ανεξάρτητη και τυπική ζωή.**
- Η άλλη, που ονομάζεται και **ιδεολογία της προστασίας**, θεωρεί ότι **το να ζήσει το άτομο με αναπηρία μια «τυπική» ζωή είναι κάτι μη ρεαλιστικό και υποστηρίζει την άποψη της οργάνωσης του ατόμου με αναπηρία μέσα σε ομάδες ή οργανώσεις των αναπήρων έξω από την κοινωνία των «υγιών» (Γκιαούρη, Αντωνίου & Αλευριάδου, 2021).**

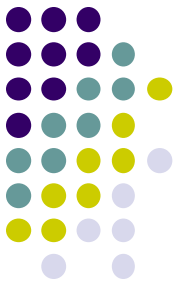
- Η αναπηρία επηρεάζει διαφορετικά τον κάθε άνθρωπο. Σ' άλλους δημιουργεί **ανασφάλεια και απαισιοδοξία** και σ' άλλους λειτουργεί **σαν κίνητρο για μάθηση και δημιουργία**. Η **νοημοσύνη και η δομή της προσωπικότητας του ατόμου με αναπηρία** αποτελούν δύο από τους κυριότερους παράγοντες της διαμόρφωσης της στάσης τους απέναντι στην αναπηρία τους.
- Επιπλέον **η θετική στάση του περίγυρου**, (οικογένεια, σχολείο, κοινότητα) συνεισφέρει σημαντικά στην όλη ψυχοσυναισθηματική εξέλιξη του ατόμου, στην επιδίωξη της αυτονομίας του και στην κοινωνική του προσαρμογή (Πολυχρονοπούλου, 2017).

- Τα τελευταία τριάντα περίπου χρόνια όμως έχουν γίνει σημαντικά **βήματα προόδου στην Ελλάδα σε επίπεδο νομοθετικών ρυθμίσεων**, λοιπών μέτρων και προώθησης προγραμμάτων δράσης, για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ατόμων με αναπηρία.
- Η βασική φιλοσοφία όλων των μεταρρυθμίσεων ήταν η διαμόρφωση των απαραίτητων προϋποθέσεων και συνθηκών για **πρόληψη και καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και τη δημιουργία ευκαιριών** στην εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση, την απασχόληση, τη διασκέδαση, τον αθλητισμό, την αυτόνομη διαβίωση, τη δημιουργία οικογένειας, την εξοικείωση με τις τεχνολογίες και την πλήρη και ισότιμη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία στην οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας.

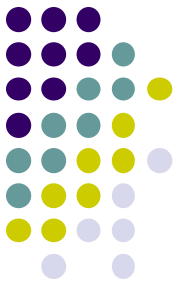

- Καθοριστικός παράγοντας στην νέα θεώρηση των πραγμάτων ήταν η αποδοχή της **«κοινωνικής» προσέγγισης της έννοιας της αναπηρίας** που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα και δίνει έμφαση στον εντοπισμό και στην εξάλειψη των διαφόρων εμποδίων που υπάρχουν όσον αφορά τις ίσες ευκαιρίες και την πλήρη συμμετοχή των ατόμων με αναπηρία σε όλους τους τομείς της ζωής.
- Στο πλαίσιο της νέας προσέγγισης, η αναπηρία έπαψε σταδιακά να αντιμετωπίζεται αποκλειστικά προστατευτικά σαν μία ιατρική κατάσταση και έλαβε μία κοινωνική διάσταση, στα πλαίσια μιας παγκόσμιας φιλοσοφίας που εκσυγχρονίζει και αλλάζει την κοινωνία προκειμένου να ανταποκριθεί στις ανάγκες του συνόλου του πληθυσμού της.

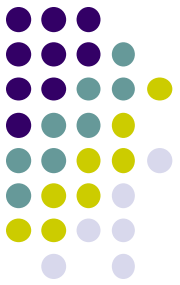

- Σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης η σύγχρονη τάση στην ειδική αγωγή είναι η ανάπτυξη πολιτικής **συμπερίληψης** (inclusion) των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρία στα γενικά σχολεία (Ευρωπαϊκή Επιτροπή/ Eurydice/Eurostat, 1999/2000. Ευρωπαϊκός Φορέας Ειδικής Αγωγής, 2003).
- Η εκπαιδευτική πολιτική που αναπτύσσεται και προωθείται ολοένα και περισσότερο τα τελευταία χρόνια και κερδίζει διαρκώς έδαφος σε πολλές χώρες, και μετά την Διακήρυξη της Σαλαμάνκα (1994), την παγκόσμια αναγνώριση των δικαιωμάτων των παιδιών (UNESCO, 1994), τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (ΟΗΕ, 1989), καθώς και τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες (ΟΗΕ, 2006, επικύρωση από το Ελληνικό Κράτος με το νόμο 4074/2012) συνδέεται με τη **συμπεριληπτική εκπαίδευση** και στοχεύει στην επίτευξη της κοινωνικής αποδοχής όλων ανεξαιρέτως των ατόμων.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

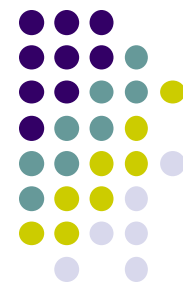
- Σε ευρωπαϊκό επίπεδο εκτιμάται ότι μόνο το 0,9% των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρία είναι δύσκολο να συμμετέχει σε κανονικά σχολεία. Ωστόσο συνεχίζουν να υπάρχουν **εμπόδια στην ένταξη των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή αναπηρία στο κανονικό ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα λόγω έλλειψης επαρκών ανθρώπινων, εκπαιδευτικών και οικονομικών πόρων**, καθώς το σχολείο για όλους προϋποθέτει εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για την κάλυψη των ατομικών αναγκών των μαθητών, εξειδικευμένο προσωπικό και κατάλληλο υλικοτεχνικό εξοπλισμό.

Σκοπός της ειδικής εκπαίδευσης

- Να προετοιμάσει το παιδί να συμμετάσχει στον ανώτερο δυνατό βαθμό σε όλα τα πεδία δράσης της κοινωνίας: πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πνευματικά.
- Ν' αυξήσει τις γνώσεις και τις εμπειρίες του, να καλλιεργήσει το πνεύμα
- Να διευκολύνει τη μετάβασή του από το σχολείο στην ενηλικίωση, την ενεργό ζωή και την αυτονομία (Δρόσος & Αντωνίου, 2020).

Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία
(Ν. 3699/2008, 4186/2013, 4368/2016):

- Μέσα στη τάξη του γενικού σχολείου
- Σε τμήματα ένταξης μέσα στα γενικά σχολεία
- Σε αυτοτελείς σχολικές μονάδες ειδικής αγωγής Π/θμιας και Δ/θμιας Γενικής και Τεχνικής Εκπαίδευσης

- Ενώ τα μοντέλα υπηρεσιών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων για άτομα με ειδικές ανάγκες αλλάζουν επηρεαζόμενα από την αρχή της κοινωνικής ένταξης και την κίνηση για ανεξάρτητη διαβίωση, στην Ελλάδα η προετοιμασία για την επαγγελματική εκπαίδευση, τον επαγγελματικό προσανατολισμό και την παραγωγική διαδικασία δεν έχει λάβει ακόμα την απαιτούμενη προτεραιότητα στο εκπαιδευτικό μας σύστημα (Κανεπ, 2020. Δρόσος & Αντωνίου, 2020).
- Παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των τελευταίων χρόνων, τα αναλυτικά προγράμματα και η εκπαιδευτική κουλτούρα που τα διέπει παραμένουν με έντονο γνωσιοκεντρικό προσανατολισμό.

- Ο έφηβος όμως με αναπηρία έχει μεγάλη ανάγκη επαγγελματικού προσανατολισμού, συμβουλευτικής και καθοδήγησης σ' ότι έχει σχέση με τα επαγγελματικά του σχέδια, προβλήματα και φιλοδοξίες.
- Ο ειδικός σύμβουλος θα τον βοηθήσει να γνωρίσει σε βάθος τον εαυτό του, να δεχτεί τους περιορισμούς του, ν' αξιολογήσει τις ικανότητες και τα ενδιαφέροντά του και να δει πως αυτά τα χαρακτηριστικά σχετίζονται με τον κόσμο της εργασίας. Θα τον βοηθήσει να επιλέξει τον κατάλληλο επαγγελματικό στόχο και να λύσει ή να μειώσει προσωπικά και κοινωνικά προβλήματα που επηρεάζουν την επαγγελματική εκπαίδευση, την επαγγελματική αποκατάσταση και προσαρμογή (Πολυχρονοπούλου, 2017).

- Ήδη, τ' άτομα με αναπηρία τοποθετούνται στην ελεύθερη αγορά εργασίας και σε υπηρεσίες του δημόσιου τομέα, εργάζονται σε παραγωγικά εργαστήρια προστατευόμενης εργασίας ή σε κοινωνικές εταιρείες (συνεταιρισμοί) στις οποίες συμμετέχουν, πλην των ατόμων με αναπηρία και εργαζόμενοι από το γενικό πληθυσμό.
- Επίσης, στον τομέα της κοινωνικής τους ζωής αναπτύσσονται νέες δομές, όπως διαμερίσματα και ξενώνες ημι-αυτόνομης διαβίωσης με προσωρινή ή μόνιμη διαμονή μέσα στην κοινότητα, σε αντίθεση με τις παρωχημένες δομές των ιδρυμάτων και των οικοτροφείων (Δρόσος & Αντωνίου, 2020).

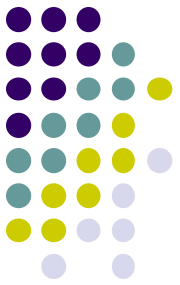
- **Η υποστηρικτική τεχνολογία** συμβάλλει σημαντικότερα στην υπέρβαση χρονικών ή φυσικών εμποδίων, επικοινωνιακών προβλημάτων και εκπαιδευτικών αναγκών, προσφέρει ευκαιρίες για αλλαγή τρόπου ζωής και νοοτροπίας σε άτομα, ομάδες και οικογένειες, επηρεάζει την εκπαίδευση (π.χ. τηλεμάθηση), τη διαβίωση (π.χ. σύστημα τηλε-ειδοποίησης) και την επαγγελματική αποκατάσταση (π.χ. τηλεργασία) ατόμων με αναπηρία (Γκιαούρη, Αντωνίου & Αλευριάδου, 2021).

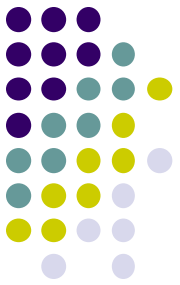
- Είναι αυτονόητο ότι δεν έχουν όλα τα ενήλικα άτομα με αναπηρία το ίδιο εκπαιδευτικό επίπεδο, τις ίδιες γνωστικές, γλωσσικές, κινητικές και κοινωνικές δεξιότητες και σχολικό ιστορικό. Κατά μέσο όρο, χαρακτηρίζονται από σοβαρές εκπαιδευτικές ελλείψεις τόσο σε τυπικό όσο και ουσιαστικό επίπεδο και κυρίως στο τομέα της εκπαίδευσης των επαγγελματικών και κοινωνικών δεξιοτήτων.

Μπορώ κι εγώ να ...

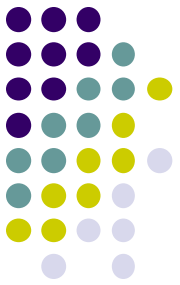

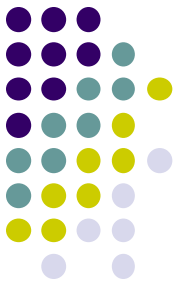
- **Η απόκτηση επαγγελματικών δεξιοτήτων** έχει αποδειχθεί πως επηρεάζει σημαντικά την ομαλή μετάβαση στη ζωή της κοινότητας. Οι ερευνητές επισημαίνουν ότι παρουσιάζουν υψηλό ποσοστό επαγγελματικής αποκατάστασης και κοινωνικής προσαρμογής τα άτομα που παρακολούθησαν προγράμματα ειδικής επαγγελματικής εκπαίδευσης, σε σύγκριση με όσους δεν είχαν μια τέτοια ευκαιρία (Γκιαούρη, Αντωνίου & Αλευριάδου, 2021).

- Επιπρόσθετα, τα **ειδικά προγράμματα επαγγελματικής εκπαίδευσης** δίνουν μεγάλη έμφαση στην άσκηση των επαγγελματικών δεξιοτήτων αποκλείοντας συνήθως τη συστηματική, προγραμματισμένη εκπαίδευση στον τομέα των ανθρωπίνων σχέσεων και των κοινωνικών δεξιοτήτων που αποτελούν απαραίτητη προϋπόθεση για μια ζωή ανεξάρτητη κι αξιοπρεπή (Δρόσος & Αντωνίου, 2020).
- Το επίπεδο όμως των **κοινωνικών δεξιοτήτων** των ατόμων, είναι ο σημαντικότερος παράγοντας για την κοινωνική ενσωμάτωση, την προσαρμογή και την παραμονή τους σ' ένα χώρο δουλειάς.

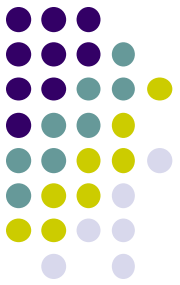

- Είναι σημαντικό να τονίσουμε ότι για τα άτομα με νοητική αναπηρία ο κυριότερος σκοπός της εκπαίδευσης σε **κοινωνικές δεξιότητες** είναι η βελτίωση εκείνων των δεξιοτήτων, ώστε αυτοί να είναι σε θέση να εκπληρώνουν τους προσωπικούς τους στόχους και να βελτιώνουν την ποιότητα των κοινωνικών τους σχέσεων και της κοινωνικής τους λειτουργικότητας.
- Το πρόβλημα πάντως που προβάλλει έντονα είναι η **γενίκευση των δεξιοτήτων** σε είδη περιβάλλοντος ή σε καταστάσεις διαφορετικές από εκείνες στις οποίες διδάχτηκαν και αποκτήθηκαν οι δεξιότητες αυτές, καθώς και η αντοχή τους στο χρόνο, η διατήρηση και η παγίωσή τους (Οικονόμου, 2004).

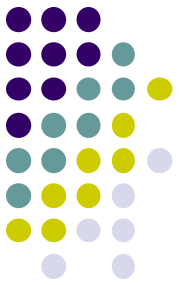

Η διεθνής προώθηση της ένταξης των ατόμων με αναπηρία στον ανοιχτό χώρο εργασίας έχει επανειλημμένα τονίσει την αναγκαιότητα διερεύνησης των ικανοτήτων εκείνων που χρειάζονται τα άτομα αυτά για να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία. Οι περισσότερες από τις μελέτες που έχουν διεξαχθεί εξετάζουν δύο κυρίως παράγοντες:

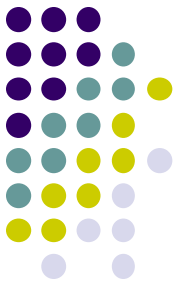
- **Το επίπεδο κατάρτισης για την απόκτηση ειδικών επαγγελματικών ικανοτήτων**
- **Την κοινωνική επάρκεια** (Πολυχρονοπούλου, 2017)

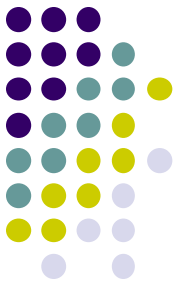
- Σύμφωνα βέβαια με τα αποτελέσματα των περισσότερων ερευνών το επίπεδο κοινωνικών δεξιοτήτων του ατόμου με νοητική αναπηρία αποτελεί το κυριότερο κριτήριο για την πρόβλεψη της επιτυχημένης προσαρμογής του στο χώρο της εργασίας.
- Πολλές μελέτες κατέδειξαν ότι το 90% των εργοδοτών, επισήμανε την μεγάλη έλλειψη κοινωνικών δεξιοτήτων των ατόμων αυτών, τονίζοντας ότι ήταν και ο κυριότερος λόγος απόλυσής τους.
- Τα άτομα κυρίως με νοητική αναπηρία, συνήθως αναλαμβάνουν καθήκοντα που απαιτούν ελάχιστη επικοινωνία με τους συναδέλφους και γενικά ελάχιστες ικανότητες διαπροσωπικών σχέσεων, επειδή στον τομέα αυτό έχουν μεγάλες δυσκολίες και προβλήματα.

- Ένας μεγάλος αριθμός ατόμων με αναπηρία που έχουν ολοκληρώσει την επαγγελματική τους εκπαίδευση ή κατάρτιση παραμένει άνεργος ή απασχολείται σε προστατευμένο περιβάλλον, με μικρή ή καμία αμοιβή (Δημητρόπουλος 2000. Γκιαούρη, Αντωνίου & Αλευριάδου, 2021).
- Είναι ευρέως γνωστό βέβαια, ότι η κατάρτιση που παρέχεται επί σειρά ετών σε Κέντρα Ειδικής Επαγγελματικής Κατάρτισης αφορά αντικείμενα τα οποία, ως επί το πλείστον, χαρακτηρίζονται παραδοσιακά και αναχρονιστικά (κοπτική-ραπτική, υφαντική, αγγειοπλαστική, κ.ά).
- Αντίθετα, αντικείμενα κατάρτισης όπως του βοηθού γραφείου, της βιοτεχνικής παραγωγής που θα ενδιέφεραν ενδεχομένως επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, βιοτεχνιών και εμπορίου είναι πολύ δυναμικά και ανταποκρίνονται στις ανάγκες της αγοράς.

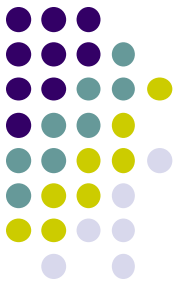

- **Σημαντικά εμπόδια για την επαγγελματική εκπαίδευση και απασχόληση των ατόμων με αναπηρία στην Ευρωπαϊκή Ένωση σύμφωνα με τα ερευνητικά δεδομένα του Γ. Χουρδάκη (2007) είναι τα παρακάτω:**
- *Ανεργία*
- *Περιορισμένη πρόσβαση των ΑΜΕΑ σε υπηρεσίες 85,4%*
- *Στιγματισμός ΑΜΕΑ 83,3%*
- *Έλλειψη επαρκούς εκπαίδευσης 81,2%*
- *Έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών 80%*
- *Έλλειψη οικονομικών πολιτικών 75,7%*
- *Η ζωή σε ιδρύματα 60%*

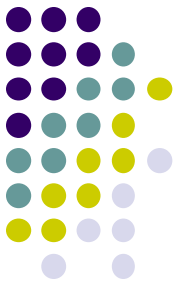

- Σύμφωνα με Ευρωπαϊκή Έρευνα (2018) το 30,5% των αναπήρων εργάζεται, το 20,8% είναι άνεργοι και το 42% είναι σε αδράνεια. Ως κύριοι λόγοι για τους οποίους η πλειοψηφία των ΑΜΕΑ είτε είναι άνεργοι είτε μένουν σε αδράνεια αναφέρθηκαν:
- *Η προκατάληψη των εργοδοτών*
- *Η έλλειψη εκπαίδευσης και κατάρτισης*
- *Η σοβαρότητα της αναπηρίας*
- *Η έλλειψη προσαρμογής στο χώρο εργασίας*
- *Η έλλειψη ψυχολογικής υποστήριξης και καθοδήγησης*

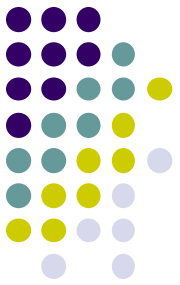
Οι εναλλακτικές μορφές για την επαγγελματική εκπαίδευσή τους είναι:

- **Η εργασία μέσα στο σχολείο.** Αναφέρεται στη δημιουργία μέσα στο σχολικό περιβάλλον δομών, που προσεγγίζουν την πραγματικότητα ενός εργασιακού χώρου, αλλά κατάλληλα προσαρμοσμένων στις ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες των ΑμεΑ (Δημητρόπουλος, 2000).
- Παραλλαγή του παραπάνω συστήματος αποτελεί η **προσομοίωση της εργασίας στο σχολείο.** Σύμφωνα με το μοντέλο αυτό τροποποιείται το περιεχόμενο ή η ακολουθία των επί μέρους επαγγελματικών έργων, που απαρτίζουν ένα εργασιακό αντικείμενο, για να γίνει πιο προσιτό στις εκπαιδευτικές ανάγκες των μαθητών.

- Το σύστημα **«Μερική φοίτηση - Μερική εργασία»**. Οι εκπαιδευόμενοι παρακολουθούν ένα μέρος του προγράμματος σε κατάλληλη σχολή ή εργαστήριο και ένα άλλο μέρος σε εργασιακό χώρο (Παρασκευόπουλος, 1982).
- **Η εκπαίδευση μέσα στον εργασιακό χώρο**. Στο σύστημα αυτό παρέχεται εκπαίδευση σε μικρή ομάδα, η οποία δραστηριοποιείται μέσα στον εργασιακό χώρο. Η επίβλεψη της ομάδας μπορεί να γίνεται είτε από στέλεχος της επιχείρησης, είτε από λειτουργό της ειδικής αγωγής.
- **Η μαθητεία**. Το άτομο εκπαιδεύεται κοντά σε έναν επαγγελματία μέσα σε πραγματικές συνθήκες εργασίας. Η δραστηριότητα αυτή καλύπτεται από σχετικό συμβόλαιο και πρόκειται, συνήθως, για ατομική συνεργασία μεταξύ ενός επαγγελματία και ενός μαθητευόμενου.

Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία: Κοινωνικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις για άτομα με αναπηρίες

- Ο νόμος 4430/2016 (ΦΕΚ/205Α/31-10-2016) αποτελεί τη δεύτερη νομοθετική προσπάθεια στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας στην Ελλάδα μετά το ν. 4019/2011. Ειδικότερα, με το ν. 4430/2016 θεσπίζεται το νομοθετικό πλαίσιο για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία (ΚΑΛΟ) ως μορφής εναλλακτικής οργάνωσης των οικονομικών δραστηριοτήτων και με σκοπό την διάχυση της σε όλους τους δυνατούς τομείς οικονομικής δραστηριότητας καθώς και την στήριξη και ενίσχυση των παραγωγικών εγχειρημάτων αυτοδιαχείρισης και συλλογικής κοινωνικής επιχειρηματικότητας.
- Ως «**κοινωνική ένταξη**» ορίζεται η δημιουργία των προϋποθέσεων για την ισότιμη συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική ζωή ατόμων που ανήκουν στις ευάλωτες και τις ειδικές ομάδες.
- Ως «**ευάλωτες**» ορίζονται οι ομάδες εκείνες του πληθυσμού που η ένταξή τους στην κοινωνική και οικονομική ζωή εμποδίζεται από σωματικά και ψυχικά αίτια ή λόγω παραβατικής συμπεριφοράς. Σε αυτές ανήκουν και τα άτομα με αναπηρία οποιασδήποτε μορφής (σωματική, ψυχική, νοητική, αισθητηριακή).

**Σύμφωνα με το αρχείο του Μητρώου Κοινωνικής Οικονομίας η
Τρέχουσα Καταγραφή της Κοινωνικής Οικονομίας είναι η
παρακάτω ανά Περιφέρεια και Κατηγορία Κοινωνικών
Επιχειρήσεων έως 28 Φεβρουαρίου 2018**

Νομική μορφή	ΑΝ. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ & ΘΡΑΚΗΣ	ΑΤΤΙΚΗΣ	ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΗΠΕΙΡΟΥ	ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων							
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων		8	1	2			
Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας	36	309	7	41	11	12	61
Συνεταιρισμοί Εργαζομένων	1	10					
Γενικό άθροισμα	41	351	11	45	12	15	68

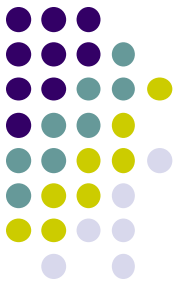

Νομική μορφή	ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ	ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ	ΚΡΗΤΗΣ	ΝΟΤΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ	ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ	Γενικό άθροισμα
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ειδικών Ομάδων		2					2
Κοιν.Σ.Επ. Ένταξης Ευάλωτων Ομάδων		1	1				13
Κοιν.Σ.Επ. Συλλογικής και Κοινωνικής Ωφέλειας	15	99	46	30	54	29	750
Συνεταιρισμοί Εργαζομένων	1	4	1		1		18
Γενικό άθροισμα	18	114	52	32	59	30	848

Το **Myrtillo Cafe** δημιουργήθηκε στις 28 Οκτώβρη 2013. Εμπνευσμένο από μία ανάλογη ΜΚΟ, που λειτουργεί στο Εδιμβούργο. Το πρόγραμμα αυτό μεταφέρθηκε πιλοτικά και στην Ελλάδα προσαρμοσμένο στην ελληνική κουλτούρα και οικονομία. Οι στόχοι της επιχείρησης είναι: · Άνεργοι να βρουν εργασία, όχι υπό μορφήν ‘ανούσιας-προστατευόμενης- απασχόλησης, αλλά μια δουλειά κανονική και παραγωγική. Σε αυτόν τον κοινωνικό χώρο οι άνθρωποι εκπαιδεύονται σύμφωνα με τις ικανότητες και τα οράματά τους και όχι σύμφωνα με τα προβλήματα και τις ελλείψεις τους όπως στα «ειδικά» εκπαιδευτικά κέντρα. Η σύμπραξη των «προνομιούχων» με τους πιο αδικημένους κοινωνικά μπορεί να βοηθήσει και τις δυο πλευρές. Η κοινωνική αφύπνιση για την αντιμετώπιση των ΑΜΕΑ, την αγορά εργασίας και τον πολιτισμό. Από το πρωτοποριακό αυτό πρόγραμμα ωφελούνται οι εξής ομάδες:

- Έμμισθοι ευπαθείς και μη και πρώην άνεργοι
- Οι εκπαιδευμένοι νέοι με μαθησιακές δυσκολίες που ζουν αποκλεισμένοι από τον χώρο εργασίας.
- Οι εθελοντές
- Οι καλλιτέχνες και συνεργάτες του καφέ.
- Η κοινωνία βιώνοντας και συμμετέχοντας σε ένα ζωντανό τρόπο αντιμετώπισης των ΑΜΕΑ στην δουλειά, την κοινωνική ζωή, την εκπαίδευση, την τέχνη και τα πολιτιστικά δρώμενα.

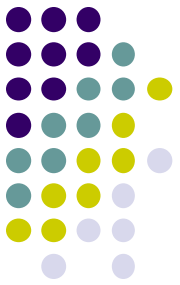

Ειδική επαγγελματική Συμβουλευτική

- Η ειδική επαγγελματική Συμβουλευτική απευθύνεται σε νέους που πρέπει να λάβουν μία σημαντική απόφαση για το επαγγελματικό τους μέλλον.

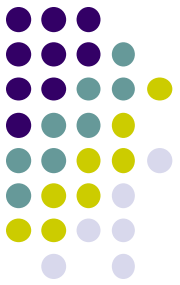
Έχει στόχο:

- α) να πληροφορήσει το άτομο για τις επιλογές που έχει***
- β) να το βοηθήσει να αντιληφθεί ποιο επάγγελμα του ταιριάζει και σε ποιο μπορεί να ανταποκριθεί.***

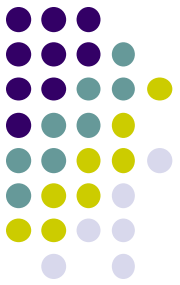

- Γιατί κατά τη γνώμη σας η επαγγελματική συμβουλευτική έχει ιδιαίτερη αξία στην ειδική εκπαίδευση;
- Ποιες προβληματικές καταστάσεις προλαμβάνονται και ποιες επιλύονται;

- Καθώς όμως η αγορά εργασίας στις μέρες μας είναι εξαιρετικά ανταγωνιστική για τους ανειδίκευτους εργαζόμενους, τα άτομα με αναπηρία που διαθέτουν ελάχιστα τυπικά προσόντα, έχουν ανάγκη από εκπαιδευτικά προγράμματα που να έχουν άμεση σχέση με την πραγματικότητα της αγοράς εργασίας και να δίνουν έμφαση στην εκμάθηση κυρίως πρακτικών δεξιοτήτων, μέσω της υποστηριζόμενης άσκησής τους στον ανοιχτό χώρο εργασίας.

- Η ελλιπής κατάρτιση, η προνομιακή μεταχείριση και ο κοινωνικός στιγματισμός που πολλά άτομα με ειδικές ανάγκες γνώρισαν, όχι μόνο έχει συσσωρεύσει πραγματικές εκπαιδευτικές αδυναμίες, αλλά έχει επίσης διαμορφώσει αρνητική ή **παθητική στάση** απέναντι στη μάθηση και στην εργασία.

Κάποιες από τις βασικές αιτίες ανεργίας των ατόμων με αναπηρία θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι:

1. Η κοινωνική προκατάληψη με τον κοινωνικό αποκλεισμό που ως νοοτροπία εξακολουθούν να αποτελούν δομικό χαρακτηριστικό της κοινωνίας μας.
2. Η έλλειψη από πλευράς πολιτείας ολοκληρωμένου κεντρικού σχεδιασμού που να συνδυάζει τις ανάγκες των ΑμεΑ με την εκπαίδευση, την επαγγελματική κατάρτιση και τον επαγγελματικό προσανατολισμό.
3. Οι αλλαγές που συντελούνται στην αγορά εργασίας, στις νέες τεχνολογίες και στο οικονομικό περιβάλλον γενικότερα χωρίς τα άτομα με αναπηρία να υποβοηθούνται με τη δημιουργία των αναγκαίων υποστηρικτικών δομών ώστε να είναι σε θέση να ενταχθούν στην αγορά εργασίας.
4. Η διοικητική γραφειοκρατία σε σχέση με τη λειτουργία του μηχανισμού των αναγκαστικών τοποθετήσεων σε θέσεις εργασίας.
5. Η έλλειψη υποδομών πρόσβασης των ΑμεΑ όπως προσβάσιμα κτήρια, μέσα μαζικής μεταφοράς, με συνέπεια τα ΑμεΑ να μη διευκολύνονται να συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή.

Τα άτομα με αναπηρία, σε σύγκριση με τους συνομηλίκους τους με τυπική ανάπτυξη βιώνουν συχνότερα την ανεργία, τη συνεχή εξάρτηση από τις οικογένειές τους και τον κοινωνικό αποκλεισμό. Η εκπαίδευση είναι ένας παράγοντας που επηρεάζει την ένταξη στην αγορά εργασίας, πλάι όμως σε πολλούς άλλους, όπως είναι αυτή καθ' εαυτή η έλλειψη εξειδίκευσης του εκπαιδευτικού προσωπικού, ο μειωμένος αριθμός θέσεων εργασίας, οι προκαταλήψεις των εργοδοτών καθώς και η έλλειψη προσβασιμότητας του εργασιακού χώρου και των τεχνικών βοηθημάτων.

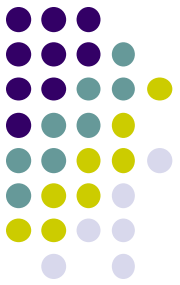

Αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία

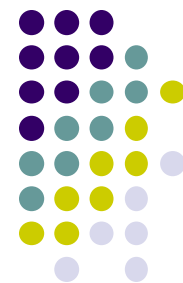
- Η δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης στην ελεύθερη αγορά συμπεριλαμβανομένης και της παροχής οικονομικών κινήτρων προς τους εργοδότες για να καταρτίζουν, να απασχολούν άτομα με αναπηρία και να επιφέρουν τέτοιες αλλαγές στα μηχανήματα και στην οργάνωση της δουλειάς (εργονομική διευθέτηση χώρου, βελτίωση συνθηκών εργασίας) έτσι που να διευκολυνθεί η προσβασιμότητα και η απασχόληση των ατόμων αυτών.
- Η κράτηση ορισμένων επαγγελμαμάτων ή παροχή προτεραιοτήτων σε άτομα με αναπηρία.

Αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία(συνέχεια)

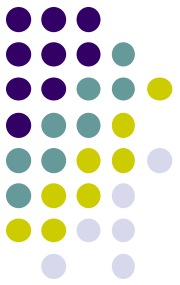

- Η αύξηση προγραμμάτων επιδοτούμενης εργασίας.
- Η ενημέρωση των εργοδοτών για την παραγωγικότητα και την απόδοση των ατόμων με αναπηρία.
- Η υποστήριξη, ενθάρρυνση και παροχή οικονομικών και άλλων διευκολύνσεων στην οργάνωση και λειτουργία συνεταιρισμών ή άλλων παρόμοιων επιχειρήσεων που να διευθύνονται από τα ίδια τα άτομα με αναπηρία ή εκ μέρους αυτών.

Αύξηση των ευκαιριών απασχόλησης για τα άτομα με αναπηρία(συνέχεια)

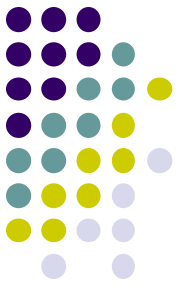

- Η προσφορά υποστήριξης εκ μέρους της Πολιτείας με σκοπό την εγκαθίδρυση διαφόρων μορφών προστατευμένης απασχόλησης για εκείνα τα άτομα που δεν μπορούν να εργαστούν στην ελεύθερη αγορά.
- Σταδιακή κατάργηση των αρχιτεκτονικών και άλλων εμποδίων, που επηρεάζουν την ελεύθερη διακίνηση και προσπέλαση σε δημόσια κτίρια ατόμων με αναπηρία, καθώς και πρόσβαση σε υπηρεσίες ή ηλεκτρονικά περιβάλλοντα.
- Παροχή κατάλληλων διευκολύνσεων και μέσων για τη μεταφορά των ατόμων αυτών στη δουλειά.

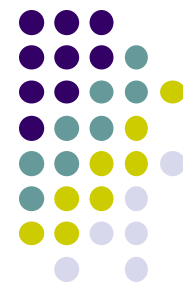
Η εξεύρεση εργασίας περιλαμβάνει:

- **Επαγγελματικός προσανατολισμός**
- **Προγραμματισμός και διαχείριση επαγγελματικής σταδιοδρομίας**
- **Ανάπτυξη προσωπικής στρατηγικής**
- **Αξιολόγηση γνώσεων και ικανοτήτων**
- **Αναβάθμιση προσόντων**
- **Απόκτηση και ενδυνάμωση κοινωνικών δεξιοτήτων.**

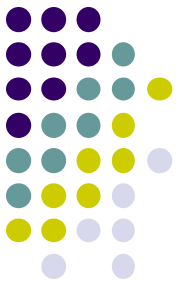
- Μετά την ολοκλήρωση της κατάλληλης εκπαίδευσης και κατάρτισης, το πρώτο πράγμα που πρέπει να κάνουμε ξεκινώντας την προσπάθεια μας για αναζήτηση εργασίας, είναι να προετοιμάσουμε **τον προσωπικό μας φάκελο (σύνταξη βιογραφικού σημειώματος, βεβαιώσεις επιμόρφωσης & εργασιακής εμπειρίας)** ώστε να είμαστε διαρκώς σε ετοιμότητα να αξιοποιήσουμε τις πιθανές ευκαιρίες για απασχόληση (Τσαμπουνάρη, 2019).

Τρόποι εξεύρεσης εργασίας και βελτίωσης της απασχολησιμότητας

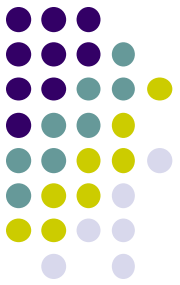

- **Αποστολή βιογραφικού σημειώματος** σε εταιρείες και οργανισμούς που αποτελούν **δυναμική πηγή απασχόλησης**.
- **Ενεργοποίηση** γνωριμιών (συγγενικό, φιλικό και κοινωνικό περιβάλλον γνωριμιών).
- **Μικρές αγγελίες** που αφορούν στη ζήτηση εργασίας και **συμπλήρωση αιτήσεων**.
- **Υπηρεσίες υποστήριξης και προώθησης στην απασχόληση** (δημοσίου & ιδιωτικού τομέα) που αποτελούν πηγές πληροφόρησης και ενημέρωσης για νέες θέσεις εργασίας.
- **Άλλες πηγές πληροφόρησης** και αναζήτησης εργασίας μέσω **Internet**.
- **Συμμετοχή σε συνεντεύξεις** εργασίας.
- **Ανάπτυξη του επιχειρηματικού πνεύματος** και των πρωτοβουλιών και
- **Ενθάρρυνση της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων**.

ΣΤΗΡΙΞΗ ΣΤΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΩΝ ΜΕ ΑΝΑΠΗΡΙΑ

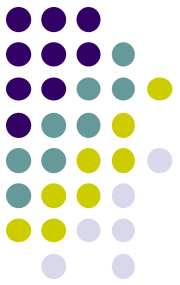

- **Η ένταξη των ατόμων με αναπηρία στον ανοιχτό χώρο εργασίας αποτελεί το σοβαρότερο κριτήριο για την κοινωνική τους ενσωμάτωση**

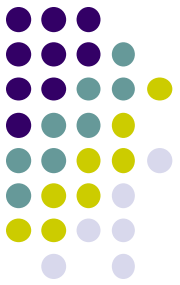
- Η ενημέρωση των ατόμων με αναπηρία που κινδυνεύουν από κοινωνικό αποκλεισμό για τις αλλαγές στην απασχόληση και τη φύση της εργασίας, καθώς και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων που απαιτούνται για την αναζήτηση και διεκδίκηση θέσεων εργασίας, είναι αναγκαία σε ένα εξαιρετικά κινητικό και ευμετάβλητο εργασιακό περιβάλλον.
- Άλλωστε, οι σύγχρονες προσεγγίσεις στον τομέα της επαγγελματικής επιλογής και ανάπτυξης θέλουν το άτομο να διαχειρίζεται ο ίδιος την επαγγελματική του σταδιοδρομία, προγραμματίζοντας ενεργά το επαγγελματικό του μέλλον και όχι παραμένοντας θεατής των εξελίξεων στην αγορά εργασίας (Τσαμπουνάρη, 2019).

Οι δράσεις της συμβουλευτικής υποστήριξης (ατομική ή ομαδική προσέγγιση)

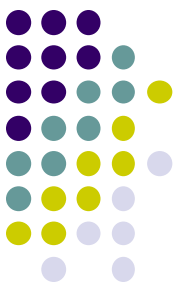

- Η αξιολόγηση της προσωπικής και εργασιακής ετοιμότητας
- Η διευκόλυνση της ολοκλήρωσης της κατάλληλης εκπαιδευτικής διαδικασίας
- Η ενδυνάμωση των συμμετεχόντων, έτσι ώστε να υπερβούν τις αρνητικές εμπειρίες ή αποτυχίες που είχαν από το εκπαιδευτικό σύστημα
- Η διαχείριση των ατομικών και διαπροσωπικών προβλημάτων
- Η συμβουλευτική της αναζήτησης εργασίας
- Η ενημέρωση για την διαδικασία προσλήψεων και άλλα εργασιακά δικαιώματα και υποχρεώσεις του εργοδότη και του εργαζομένου

Οι δράσεις της συμβουλευτικής υποστήριξης (συνέχεια)

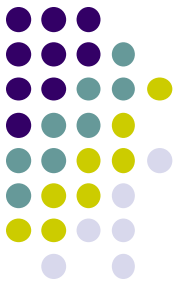

- Η αξιολόγηση των αναγκών της τοπικής αγοράς εργασίας
- Η καταγραφή των θέσεων απασχόλησης μέσω προσωπικής επικοινωνίας με τους εργοδότες
- Η διερεύνηση του χώρου, των συνθηκών και των απαιτήσεων της θέσης εργασίας
- Η καταγραφή των γνώσεων, των προσόντων και των ιδιαίτερων αναγκών των μελών της ευπαθούς κοινωνικής ομάδας (εξατομικευμένη προσέγγιση)
- Πλήρη ενημέρωση προς τους εργοδότες για το προτεινόμενο άτομο με ειδικές ανάγκες (προβλήματα υγείας, φαρμακευτική αγωγή, βοηθήματα, επαγγελματικό προφίλ, χαρακτηριστικά προσωπικότητας, κ.ά.)

Χαρακτηριστικά

- Τ' άτομα αυτά βιώνουν **ουδέτερα ή αρνητικά βιώματα, επιφυλακτικότητα και αρνητισμό απέναντι στους θεσμούς και στα πρόσωπα κύρους.**
- Έχουν **δυσκολία προσωπικής συγκρότησης, συναισθηματικές εντάσεις, έλλειψη αυτοπεποίθησης και αυτοεκτίμησης, με περιορισμένη αυτογνωσία και αυτοκυριαρχία.**
- Η συσσώρευση εμπειριών αποτυχίας, απόρριψης και τα προβλήματα υγείας, συχνά τους οδηγούν **στον αυτό-αποκλεισμό και στην εύκολη παραίτηση από την προσπάθεια αλλαγής** (Rachanioti, Giaouri, Laskaraki, & Alevriadou, 2021).

- Απαιτείται λοιπόν **εμπύχωση, ενίσχυση της αυτοπεποίθησης και καθοδήγηση.**
- Απαιτείται **ανάπτυξη δεξιοτήτων επίλυσης προβλημάτων, αντοχή σε πίεση και ανάπτυξη κοινωνικής συμπεριφοράς και αποτελεσματικής επικοινωνίας με άλλους.**
- Χρειάζονται **ξεκάθαροι ρόλοι, σαφείς κανόνες, οδηγίες, χρονικά πλαίσια δουλειάς και ανοιχτά πεδία πρωτοβουλίας για εξερεύνηση της γνώσης.**

Βιβλιογραφικές αναφορές (ενδεικτική)

- Δημητρόπουλος, Α. (2000). Πρακτική εφαρμογή προγραμμάτων ένταξης παιδιών με κινητικές αναπηρίες. Στο Α. Ζώνιου-Σιδέρη (Επιμ.), Άτομα με ειδικές ανάγκες και η ένταξή τους (σ. 65-78). Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Γκισούρη, Σ., Αντωνίου, Α. Σ. & Αλευριάδου Α. (2021). Γέφυρες μετάβασης από το σχολείο στην εργασία και δια-βίου ανάπτυξη για άτομα με νοητική αναπηρία. Αθήνα: Παρισιάνου.
- Δρόσος, Ν. & Αντωνίου, Α.Σ.(2020). Αναπηρία και επαγγελματική ένταξη. Προστατευμένη και Υποστηριζόμενη Εργασία. *Ηώς*, 6(1), 109-123.
- Foster, D. J. (2007). *Legal obligation or personal lottery? Employee experiences of disability and the negotiation of adjustments in the public sector workplace*. *Work Employment & Society* 21 (1), 67-84. London: SAGE Publications.
- Οικονόμου, Μ. (2004). Εκπαιδευτικές τεχνικές για Άτομα με Ειδικές Ανάγκες (ΑΜΕΑ). Στο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών: *Εκπαιδευτικό Υλικό για τους Εκπαιδευτές Θεωρητικής Κατάρτισης*, Τόμος II (σελ.267-287). Αθήνα: Εθνικό Κέντρο Πιστοποίησης Συνεχιζόμενης Επαγγελματικής Κατάρτισης.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2017). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Διάδραση.
- Rachanioti, E., Giaouri, S. , Laskaraki, E. & Alevriadou, A. (2021). "Can I Work Here?": Employment Barriers for Individuals with Intellectual Disabilities in Greece. *Journal of Intellectual Disabilities, Diagnosis and Treatment*, 9, 354-362.
- Τσαμπουνάρη, Σ. (2019). *Σύγχρονες μορφές εργασιακής ένταξης των ατόμων με αναπηρία*. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας Γ.Σ.Ε.Ε.